

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 835/2015-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť Stewartu Batu Nasha, 19 Ravens Bluff, Andover MA 01810, USA, Johna G. Nasha, 10 Stowcroft Drive, Hampton NH 03842, USA, Diany Nash Verall, 84 Giles Road, East Kingston NH 03827, USA, a Alexandry Nash Cotton, 4 Fiske Street, Andover MA 01810, USA, zastúpených advokátom Mgr. Robertom Cholenským, PhD., Advokátska kancelária, Bolzanova 461/5, Brno, Česká republika (spolupracujúci advokát Mgr. Tomáš Rašovský, Advokátska kancelária, Justičná 9, Bratislava), vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Tos 109/2014 z 22. októbra 2014 a takto

rozhodol:

Sťažnosť Stewartu Batu Nasha, Johna G. Nasha, Diany Nash Verall a Alexandry Nash Cotton o d m i e t a pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2014 prostredníctvom poštovej prepravy doručená sťažnosť Stewartu Batu Nasha, 19 Ravens Bluff, Andover MA 01810, USA, Johna G. Nasha, 10 Stowecroft Drive, Hampton NH 03842, USA, Diany Nash Verall, 84 Giles Road, East Kingston NH 03827, USA, a Alexandry Nash Cotton, 4 Fiske Street, Andover MA 01810, USA (spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tos 109/2014 z 22. októbra 2014 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva:

«Rozsudkom Národního soudu v Praze ze dne 2. května 1947, sp. zn. TNs 12/47 (ďále též „rozsudek“), byl Jan Antonín Baťa, nar. 11.3.1898, zemř. 23.8.1965 (ďále je „odsouzený“), uznán vinným zločinem proti státu podle § 4 dekretu presidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, ve znění pozdějších předpisů (ďále jen „retribuční dekret“), a byl mu uložen trest těžkého žaláře v trvání 15 roků, zostřeného každoročně v den 15. března temnou komůrkou. Podle § 14 retribučního dekretu bylo vysloveno, že odsouzený pozbývá po dobu trestu občanské cti, že prvních 10 roků odpyká ve zvláštních nucených pracovních oddílech a že celé jmění propadá ve prospěch státu. Obžaloby z dalších dvou skutků byl odsouzený zproštěn.»

Sťažovatelia podali na Okresnom súde Bratislava I návrh na povolenie obnovy konania. Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 6 Nt 10/2010 z 26. apríla 2013 bolo rozhodnuté tak, že podľa § 394 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov v trestnej veci odsúdeného Jána Antonína Baťu, nar.

11. 3. 1898, zomrelého 23. 8. 1965, pre zločin proti štátu podľa § 4 retribučného dekrétu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. vedenej na bývalom Národnom súde v Prahe pod sp. zn. TNs 12/1947 povoľuje obnovu konania a zároveň zrušuje rozsudok bývalého Národného súdu v Prahe sp. zn. TNs 12/1947 z 2. mája 1947, a to vo výroku o vine a treste a súčasne aj všetky ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad. Proti uvedenému uzneseniu prvostupňového súdu podal sťažnosť podpredseda vlády Slovenskej republiky a minister financií Slovenskej republiky, a to písomným podaním doručeným Okresnému súdu Bratislava I 25. júla 2014.

Krajský súd uznesením zrušil uznesenie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 6 Nt 10/2010 z 26. apríla 2013 a návrh na povolenie obnovy konania odmietol.

Z obsahu sťažnosti podanej sťažovateľmi ďalej vyplýva:

„Ústavně chráněné právo na spravedlivý proces (fair trial) zahrnuje vedle práva na přístup k soudu i právo na to, aby soudní rozhodnutí mohlo být změněno jen na základě opravného prostředku podaného oprávněnou osobu, nikoli svévolně na popud někoho, komu takové právo nesvědčí.

Krajský súd v Bratislave v napadeném usnesení priznal Slovenské republice postavení poškozeného, aniž by takové postavení svědčilo její právní předchůdkyni v původním řízení před Národním soudem v Praze, přičemž trestněprávní notorieta je, že stát může mít v trestním řízení postavení poškozeného jen tehdy, je-li projednávaným trestným činem dotčena jeho soukromoprávní – fiskální – sfera, nikoli v případě dotčení veřejného zájmu, k jehož ochraně je jménem státu povolána veřejná žaloba, tedy v případě trestního řízení před slovenskými soudy prokurátor...

Jen pro doplnění dlužno poznamenat, že krajský soud nesprávně uvádí, že v řízení před Národním soudem v Praze nemohl poškozený uplatnit svá práva v adhesním řízení. Právní předchůdkyně Slovenské republiky se k řízení před Národním soudem v Praze však se svým nárokem na náhradu škody nepřipojila, a tak i kdyby jí v řízení příslušelo postavení poškozeného, není nyní oprávněna proti usnesení o povolení obnovy brojit stížností.

Tím, že Krajský súd v Bratislave posoudil jako přípustnou stížnosť podanou někým, kdo k tomu nebyl oprávněn, závažným způsobem zasáhl do práva stěžovatelů na spravedlivý

proces, zakotveného v čl. 46 Ústavy Slovenské republiky a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod...

Krajský soud v napadeném usnesení dovodil, že rozhodnout o povolení obnovy nemá pravomoc žádný soud Slovenské republiky, toliko Národní soud v Praze, jenž však již neexistuje. Tím judikoval opačně než Městský soud v Praze a efektivně tak odepřel stěžovatelům soudní ochranu – právo na přístup k soudu.“

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Tomáš Pecina, Slezská 1668/56, Praha (ďalej len „splnomocnenec“), splnomocnil advokáta na podanie tejto sťažnosti v mene sťažovateľov, pričom tak mal konať na základe priložených substitučných splnomocnení. Substitučné splnomocnenia pre splnomocnenca boli sťažovateľmi podpísané 9. marca 2010 a splnomocnencom prijaté 10. septembra 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh ďalej vyplýva, že splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom bolo udelené advokátovi zapísanému v zozname advokátov vedenom Českou advokátní komorou.

Na výzvu ústavného súdu zo 7. augusta 2015 advokát sťažovateľov listom z 25. augusta 2015 ústavnému súdu oznámil, že ním zvolený spolupracujúci advokát je Mgr. Tomáš Rašovský, Advokátska kancelária, Justičná 9, Bratislava.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Usnesením Krajského súdu v Bratislave ze dne 22. října 2014, sp. zn. 1 Tos 109/2014, bylo zasaženo do základního práva stěžovatelů na spravedlivý proces a na přístup k soudu.

2. Toto usnesení se proto zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Bratislave k novému projednání a rozhodnutí.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom alebo komerčným právnikom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovatelia udelili (každý jeden osobitne) plné moci splnomocnencovi 9. marca 2010. Splnomocnenec následne 20. novembra 2014 splnomocnil advokáta, Mgr. Roberta Cholenského, aby v mene sťažovateľov podal predmetnú sťažnosť. Zo znenia plných mocí z 9. marca 2010 vyplýva, že boli udelené splnomocnencovi, aby každého sťažovateľa zastupoval v tomto rozsahu: „... ve všech právních úkonech souvisejících s mými nároky, majetkovými nebo jinými, vyplývajícími z dědictví po Janu A. Baťovi a/nebo Marii J. Baťové, roz. Gerbecové, nebo po jejich potomcích.

Zejména je zmocněnec oprávněn činit mým jménem návrhy, požadovat a brát zpět opravné prostředky a vzdávat se jich, zastupovat mě při řízení před správním orgánem a před soudem, uzavírat smír...“

Z uvedenej plnej moci, na základe ktorej následne splnomocnenec udelil plnú moc (plnomocenstvo) advokátovi na podanie tejto sťažnosti v mene sťažovateľov, nevyplýva, že táto plná moc zahŕňa aj splnomocnenie advokáta na podanie ústavnej sťažnosti. Pri posudzovaní oprávnenia zastupovať sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom je základným procesným prameňom § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Už citované zákonné ustanovenie procesného poriadku, ktorý je vo vzťahu k iným právnym predpisom zákonom *lex specialis*, vymedzuje nevyhnutné náležitosti právneho zastupovania v konaní pred ústavným súdom, ktoré musia byť splnené a ktoré nie je možné zmluvne ani inak obmedziť (m. m. I. ÚS 339/2012).

V konaní pred ústavným súdom nebolo preukázané zastupovanie sťažovateľov vzhľadom na to, že v plnej moci z 9. marca 2010 nie je výslovne uvedené, že splnomocnenec je oprávnený na podanie ústavnej sťažnosti (splnomocnenie advokáta na podanie ústavnej sťažnosti v mene sťažovateľov). Z uvedeného podľa názoru ústavného súdu vyplýva, že na základe plnej moci z 9. marca 2010 nemohol splnomocnenec účinne udeliť plnú moc advokátovi na podanie sťažnosti a zastupovanie v konaní pred ústavným súdom (m. m. III. ÚS 353/2012).

Vzhľadom na už uvedené ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť podala osoba, ktorá zjavne nebola oprávnená konať za sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom.

Nad rámec uvedených dôvodov ústavný súd uvádza, že za nejednoznačnú možno považovať aj plnú moc z 20. novembra 2014, z obsahu ktorej vyplýva, že advokáta na podanie ústavnej sťažnosti nespĺnomocňujú sťažovatelia zastúpení splnomocnencom, ale splnomocnenec samotný, ktorý je v plnej moci označený ako splnomocniteľ. Obsahové usporiadanie a kontext uvedenej plnej moci nasvedčuje nejednoznačnosti plnomocenstva, ktorá sa prejavuje v tom, že plnú moc advokátovi udeľuje v konečnom dôsledku splnomocnenec, a nie sťažovatelia samotní.

Zároveň ústavný súd poukazuje na to, že právny zástupca sťažovateľov nie je zapísaný v zozname euroadvokátov Slovenskej advokátskej komory, a preto mohol sťažovateľov zastupovať v konaní pred ústavným súdom iba v postavení hosťujúceho euroadvokáta v zmysle § 31 a nasl. zákona o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“). Z ustanovenia § 32 zákona o advokácii pritom vyplýva, že hosťujúci euroadvokát je pri zastupovaní účastníka konania v konaní pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci a obhajobe obvineného v trestnom konaní povinný spolupracovať s advokátom zapísaným v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory („spolupracujúci advokát“). Inak nie je oprávnený účastníka konania zastupovať ako advokát. Vzájomnú spoluprácu si advokáti upravujú písomnou zmluvou (§ 32 zákona o advokácii) (m. m. II. ÚS 87/2010, II. ÚS 34/2010).

Právny zástupca sťažovateľov v čase podania sťažnosti nemal zvoleného spolupracujúceho advokáta, a preto v čase podania sťažnosti nebol oprávnený sťažovateľov zastupovať ako advokát.

Z uvedeného dôvodu bolo treba sťažnosť odmietnuť pri jej predbežnom prerokovaní pre nesplnenie náležitostí predpísaných zákonom o ústavnom súde (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Nad rámec uvedeného ďalej ústavný súd uvádza, že sa nemôže v natolko citlivej veci uspokojiť len s technickým riešením sťažnosti, avšak v miere a spôsobom patriacim

do rámca obiter dictum. Vo veci sa zložitým spôsobom prelína *identita* sťažovateľov, ich príbuzného, s citlivým obdobím povojnového Československa.

Ústavný súd rozumie, aká dôležitá je pre jednotlivcov hodnota fixácie bezúhonnosti v objektívnom práve, presnejšie nie v objektívnom práve ako súbore právnych predpisov, ale v objektívnom práve, ktoré nachádzajú súdy. Napriek tomu, že verejná moc nie je neomylná, a aj v našich dejinách sa dokonca dopustila zločinov, nemá otázka (ne)konštatovania viny v trestnom práve len praktický význam spočívajúci v „čistom“ trestnom registri pre výkon jednotlivých povolání. Otázka viny má aj silný symbolický význam, a preto trestné právo umožňuje očistenie odsúdeného aj posmrtné. Nanajvýš citlivá je situácia, ak je niekto označený a formálne fixovaný ako odsúdený v súvislosti s okupáciou.

Na území dnešnej Českej republiky platil veľký retribučný dekrét č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, na území Slovenska platilo nariadenie Slovenskej národnej rady č. 33/1945 Sb. n. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zrádcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdництва (porov. Gronský, J. Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa. Svazek II, 1945 – 1960, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 54 a nasl.). Spochybnit' legálnosť rozhodnutí Národného súdu činného na území dnešnej Českej republiky je historicky veľmi delikátne. Nemenej náročná je to otázka z hľadiska teoretického. Rovnako je delikátne hodnotiť český judikátorný vývoj v tomto smere. (Ústavný súd nemôže ešte neuviesť, že mu je známy príspevok spoločnosti Baťa k industrializácii Slovenska.)

Ústavný súd si je vedomý svojej role ochrancu slobody a férovosti. Ako bolo uvedené; účelom obnovy konania v prospech zomrelého je hlavne prinavrátiť mu aj posmrtné česť, pretože otázka viny má silný symbolický význam. Takto rozumie ústavný súd snahám sťažovateľov, že vo veci ide o prinavrátenie cti aj pred slovenskými autoritami. Jan Antonín Baťa bol však odsúdený v podstate na českom území a tiež už bol očistený českými autoritami (uznesenie Mestského súdu v Prahe sp. zn. Nt 214/2007 z 25. júna

2007), a z tohto pohľadu bol účel obnovy konania splnený, a preto je ústavný súd presvedčený, že účel konania o ústavnej sťažnosti je z tohto pohľadu vyprázdnený. Možno poznamenať, že ústavný súd berie české rozhodnutie na vedomie bez toho, aby sa k nemu vymedzoval kladne či záporne. Z toho celkového pohľadu môže ústavný súd pokojnejšie sťažnosť odmietnuť.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2015

Za správnosť vyhotovenia

Sergej KOHUT, v.a.
predseda senátu